

afgiftekantoor
2200 Herentals 1
P 409301
Wettelijk Depot B.D.54.073

België - Belgique
PB
2200 Herentals 1
BC 9428

maandelijks clubtijdschrift

87

november 2011

verantwoordelijke uitgever
Postbus 105 – 2200 Herentals

Numismatica Herentals EGMP
redactie : Rudy Dillen

Bestuur

Rudy Dillen	voorzitter – secretaris – redacteur 0471-329179 rudy.dillen@telenet.be
Bart Van Hove	penningmeester – schatbewaarder 0497-524331 bart.van.hove@remmicom.be
Koen De Pooter	veilingmeester – standhouders 0473-556266 koen.de.pooter@telenet.be
Frank Lippens	webmaster – veilingroeper 0475-552400 frank.lippens1@skynet.be
Herwig Helsen	bibliothecaris 0479-208820 herwig.helsen1@telenet.be

Erelid : **Roger van Nuffel** – Herentalse Schepen van Cultuur 2001-2006

adres	Numismatica – Postbus 105 – 2200 Herentals
rekeningnummer	BE43 0014 2061 3601 GEBABEBB
lidgelden	12 € lidmaatschap Numismatica Herentals + EGMP (18 € voor leden in het buitenland)
	8 € lokaal lidmaatschap Numismatica Herentals enkel voor leden van andere EGMP-afdelingen (11 € voor leden in het buitenland)
	1 € éénmalig daglidmaatschap voor nieuwe bezoekers
gratis toegang	voor -12 jaar, vergezeld van een volwassen lid
aangesloten bij	het E.G.M.P. – Koninklijke Vereniging de Herentalse Cultuurraad
website	www.numismatica-herentals.be

maandelijks clubactiviteit op de 2e zondag van de maand, 8.30–12 u
lokaal parochiezaal St-Antonius – Kapucijnenstraat 7, 2200 Herentals

zondag 13 november 2011 = laatste clubactiviteit van het jaar !
Jaarlijkse Grote Beurs op **11 december 2011** (Sporthal De Vossenbergh)
Opgelet ! clubactiviteit van 8 januari 2012 in zaal Nieuwland, Nederrij.

Data 2012 12 feb - maart niet! - 8 apr - 13 mei - 10 jun

Frontpagina bronzen tetradrachme van *keizerin* Zenobia van Palmyra, geslagen te Alexandrië in 272, met op de keerzijde de buste van de Griekse Maangodin, Selene.

Zie artikel van Arjan Senden.

Tentoonstelling

Clubnieuws

Met *Limes* wordt meestal de noordelijkste grens aangeduid van het Romeinse Rijk. Vanuit een serie forten en nederzettingen, langsheen de waterlopen van Rijn en Maas, verhinderden de Romeinse legioenen de invallen van de Germanen. Deze opdracht heeft gezorgd een reeks speciale (soldij) munten. Koen De Wolf geeft hiervan een presentatie in onze

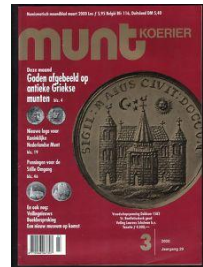
tentoonstellingskast, met een infobundeltje ernaast

Lidkaarten-2012 zijn beschikbaar ! We nodigen onze leden uit om het lidgeld-2012 te betalen, hetzij met bijgevoegde overschrijving, hetzij cash aan onze bestuurstafel. Je kan dan de nieuwe lidkaart afhalen bij uw bezoek aan de clubactiviteit van 13 november, of de grote beurs 11 december.

Helpers gevraagd ! Voor de opbouw van de grote beurs op zaterdag 10 dec (17-19u) en het opruimen op zondag 11 dec (15-17u) zoeken we nog leden die een handje willen toesteken. Dé kans om uw appreciatie voor de vereniging om te zetten in een daadwerkelijke bijdrage. Het bestuur is u daar enorm dankvoor voor, want ... **zonder u gaat het niet !!**

Oude Muntkoeriers inkijken ? Ons lid Alexandre Orbaen laat weten dat hij zopas, uit een schenking, de volledige jaargangen van Muntkoerier heeft ontvangen (1975-2005). Iemand die zo'n oud exemplaar wil inzien of ontlenen dient contact op te nemen via mail : sachorb@gmail.com, of hem er persoonlijk over aan te spreken op de maandelijkse clubactiviteit.

Willem van Alsenoy

Numismaat

Oudaan 6, 2000 Antwerpen

gsm 0495 / 51 10 16

willem@vanalsenoy.com

www.vanalsenoy.com

11.15 u **trekking van de jeugdombola** gratis lootje voor -15 jaar
munt + item naar keuze voor elke aanwezige jongere

11.20 u **aanwezigheidstombola** gratis voor alle aangesloten leden

- * gouden miniatuur imitatie muntje, Mussolini – Italië 1943
- * zilveren 200 escudos, José de Anchieta – Portugal 1997
- * zilveren 10 markkaa, E.K. Helsinki – Finland 1971
- zilveren 100 leva, Boris III – Bulgarije 1930

11.25 u **trekking lootjestombola** 1 € = 1 lootje 5 € = 6 lootjes

- * gouden 20 frank, Leopold II – België 1874
- * zilveren 1000 escudos, Expo '98 – Portugal 1997
- * zilveren 500 forint, XIV Olimpia Sarajevo – Hongarije 1984
- zilveren dollar, British Columbia, Elizabeth II – Canada 1971
- zilveren 10 markkaa, 75j President Kekkonen – Finland 1975
- zilveren 250 escudos, 25-April-Revolutie – Portugal 1974
- zilveren 100 forint, 50 jaar Nationale Bank – Hongarije 1974
- zilveren 5 kronen, Parlementaire Reformatie – Zweden 1966

met een fles witte wijn *Primo Malvasia* – Farnese Abruzzo – Italië 2009
geschonken door **Versmarkt & Wijnen - Van Eccelpoel**, Lierseweg 20

11.30 u **start van de clubveiling** tijdig uw biednummer afhalen

Numismatica Herentals EGMP
nodigt u vriendelijk uit

8e COIN EVENT

INTERNATIONALE MUNTENBEURS

zondag 11 december 2011 8.30-15 u

Sporthal De Vossenbergh

Markgravenstraat 93, B-2200 Herentals

400 m tafelruimte voor numismatisch- en archeologisch materiaal

105 internationale standhouders B - NL - D - F - GB - PL - CHN

lezing (in Engels) gratis bij te wonen in apart lokaal
10 u Seleuciden: Timarchus – Jens Jakobsson (Zweden)

promotiestanden van diverse organisaties en verenigingen
een presentje voor elke beursbezoeker aan de inkom !

tafelreservatie 10 euro / m

BE43 0014 2061 3601

GEBABEBB

Numismatica - Postbus 105, B-2200 Herentals

0471-329179

rudydillen@telenet.be

www.numismatica-herentals.be

Standhouders

opbouwen vanaf 7 u

ontbijten mogelijk

inkom : Herentals-leden gratis

EGMP & AEN 1 €

bezoekers 2 €

Zenobia in nummis - Het mysterie achter haar muntslag. Arjan Senden

“De Romeinen spreken met minachting over de oorlog die ik tegen een vrouw voer. Zij zijn onbekend met zowel het karakter als de macht van Zenobia”.

(Aurelianus aan de senaat van Rome)

In het jaar 272 lanceerde de Romeinse keizer Aurelianus een bliksemoffensief tegen de opstandige stad Palmyra (of “Tadmur”) en haar bestuurders: koningin Zenobia en haar zoon Vabalathus. De jaren ervoor, onder de keizers Gallienus (253-268), Claudius I (268-270) en Quintillus (270) werd haar heerschappij nog gedoogd. Tussen 267 en 271 ging Zenobia op diverse veldtochten. Ze veroverde Arabië en zelfs de provincie Egypte, in die dagen de graanschuur van het Romeinse rijk. Ook verschillende steden in Klein-Azië, w.o. Antiochië, sloten zich bij haar aan. De stad Palmyra ging steeds meer lijken op een eigen rijk.

Waarom startte Aurelianus pas in 272 met een overhaaste veldtocht? Wat was nu de precieze aanleiding? Welke gebeurtenissen gingen hieraan vooraf? Het antwoord moeten we zoeken in de schaarse muntslag van Zenobia en Vabalathus.

Aurelianus (273/274 n.C.)

als “Restitutor Orientis”

Kz. - Sol + 2 gevangenen
(Vabalathus + Zenobia?)

AV-medailon, “Binio”

(=1½ aureus), 6,31g., Rome

Voorgeschiedenis

In de 3e eeuw zorgt het rampjaar 260 voor een zwarte bladzijde in de Romeinse geschiedenis. Tijdens een dramatisch verlopen veldtocht in het oosten tegen de Sassaniden, wordt de Romeinse keizer Valerianus verslagen, gevangen genomen en uiteindelijk gedood door de Sassanidische vorst Shapur I. Deze vernederende gebeurtenis zorgde voor grote paniek in het Romeinse rijk. Gallienus, de overgebleven zoon van Valerianus, en zijn kleinzonen Valerianus Junior en Saloninus Caesares, leken niet opgewassen te zijn tegen de groeiende anarchie. Overal in het rijk rebelleerden generaals:

- In het westen (Hispania, Gallia, Britannia en Germania) greep Postumus naar de macht en vestigde er een Gallisch rijk. Dit zou blijven bestaan tot de abdicatie van Tetricus I (270-273).
- In Pannonia kwamen Ingenuus, gouverneur van Pannonia, en Regalianus (260) aan de macht. Aureolus, Gallienus' commandant van de Equitii, maakte een eind aan deze rebellie.
- In Syria was er een opstand o.l.v. Macrianus Senior en de zonen Macrianus Junior en Quietus (260-261). De Macriani werden eveneens verslagen en geëxecuteerd door Aureolus tijdens een veldslag in de Balkan. Quietus werd belegerd in Emesa door Odaenathus van Palmyra. Quietus werd door de inwoners van Emesa vermoord. Als dank voor zijn steun verkreeg Odaenathus de titel: Corrector Totius Orientis ("Hersteller van het gehele Oosten"). Deze titel zou als basis dienen voor de uiteindelijke heerschappij van Palmyra.

De situatie in het oosten was nu rustig. Het koninkrijk Palmyra fungeerde als een bufferstaat tussen het Romeinse- en het Sassanidische Rijk.

Odaenathus ? († 267)

In het westen verstevigde Gallienus zijn eigen machtspositie met steun van de legioenen. Odaenathus werd getolereerd als Romeins vazal en vriend van Gallienus.

IMP GALLIENUS AUG (263 n.C.), **Kz.** FIDES MILITUM (“Trouw der legioenen”) AV-medailon van 4 aurei, 13,89 g., Rome

Zenobia, een nieuwe Cleopatra of sluwe Agrippina?

In het jaar 267 kwamen Odaenathus en zijn zoon Herodianus (uit een eerder huwelijk) onder mysterieuze omstandigheden om het leven. De historische bronnen zijn niet eenduidig over het feit of dit een moordcomplot zou zijn op bevel van Septimia Zenobia, de tweede vrouw van Odaenathus. Gallienus is woedend en start voorbereidingen tot een veldtocht tegen Palmyra. Een opstand van zijn eigen generaal Aureolus belet hem voor verdere acties in het oosten. Aureolus zit in Milaan en tijdens het beleg van deze stad door Gallienus, valt de keizer ten prooi aan een moordcomplot o.l.v. enkele stafofficieren, de latere keizers Claudius II en Aurelianus.

In 268 neemt Zenobia de macht over en haar zoontje Vabalathus erft de eretitel Rex Regum. De verdachte omstandigheden lijken op eerdere episodes uit de Romeinse geschiedenis, waarbij vrouwen aan de macht kwamen: Cleopatra VII (69-31 v.C.) en Agrippina Junior (15-59 n.C.) Beide vrouwen schoven, eenmaal aan de macht, hun eigen zonen (Ptolemeus XV “Caesarion” en Nero) als troonpretendenten naar voren. Dit ten koste van erfgenamen c.q. adoptiefzonen uit eerdere huwelijken (Ptolemeus XIV en Britannicus). Het gebruik van gif was een veelvuldig, toegepast middel. Het stichten van een eigen dynastie stond hierbij voorop. De positie van een vrouw voor koninklijke titulatuur was onvoldoende zonder een mannelijke erfgename uit eigen bloedlijn.

SALONINA AUG
(254-268 n.C.)
Kz. JUNO REGINA
AR-antoninianus,
3,24 g., Antiochië

De dood van Gallienus in 268 heeft ook gevolgen voor zijn vrouw Salonina, die eveneens wordt vermoord. Zij droeg de titel 'Augusta' als wettelijke keizerin. Na haar dood is de titel vacant. Tijdens de heerschappij van Claudius II, Quintillus en beginnend van Aurelianus is er geen keizerin met deze titel aan het hof.

S. ZENOBIA AUG, 271-272

Kz.– JUNO REGINA

Godin Juno Regina met pauw

AE-antoninianus,

3,02 g., Antiochië,

Officina 8 (H)

Zenobia nam omstreeks 271 de titel 'Augusta' aan en liet te Antiochië munten slaan met deze "Koninklijke" (lees: keizerlijke) boodschap. De munten zijn waarschijnlijk pas gefabriceerd tijdens de acties van Aurelianus in het oosten in 272. Zenobia was toen aan de verliezende hand en al op haar terugtocht. Het aannemen van deze titel door Zenobia zou een duidelijke afwijzing van het Romeins gezag kunnen zijn. Tegenovergesteld is ook mogelijk nl. juist een soort verbond (pact) met Aurelianus! Dit ter legitimatie van haar machtsbasis en de hoop dat Aurelianus de gevechtshandelingen zou staken. Deze wapenstilstand zou dan het begin kunnen zijn van een soort vereniging van Oost en West, Zenobia aan de zijde van Aurelianus. In het tijdperk van Marcus Antonius en Cleopatra was dit al een keer gelukt!

Het mocht niet baten, Aurelianus belegerde uiteindelijk Palmyra. Deze laatste opstandige stad viel na een moeizaam beleg in 272 en Zenobia en Vabalathus werden na een vluchtpoging gevangen genomen. Aurelianus voerde haar mee naar Rome om uiteindelijk tentoongesteld te worden in zijn triomftocht van 274.

Munten met beeltenissen van Zenobia

De munten van Zenobia worden gekenmerkt door hun grote zeldzaamheid. Reden kan zijn dat de eerder geproduceerde munten van Zenobia later weer verdwenen in de smeltkroes (damnatio memoriae?). Wereldwijd zijn er van de bekende antoniniani ongeveer 10 à 15 ex. bekend. Het merendeel ligt in musea, o.a. British Museum, enkele exemplaren bevinden zich in particuliere collecties. Haar munten werden geproduceerd in de oosterse ateliers van Antiochië en Alexandrië.

1. Antiochië

Het muntatelier van Antiochië produceerde in de 3e eeuw voornamelijk bronzen munten, zgn. antoniniani. In Antiochië waren verschillende muntateliers (officina) actief: A(1°), B(2°), Γ(3°), Δ(4°), E(5°), S(6°), Z(7°), H(8°) en Θ(9°). Dit symbool werd normaliter op de keerzijde van de munt geplaatst, onderaan de afbeelding.

Wanneer het atelier onder gezag van Palmyra komt, verschijnt er een antoninianus met op de voorzijde het portret van Zenobia naar rechts. Het omschrift luidt: -S ZENOBIA AUG-. De keerzijde laat een staande godin Juno zien, vergezeld door een pauw. Het omschrift vermeldt nu: -JUNO REGINA-, een verwijzing naar haar titel “Regina”?

Behalve de antoninianus met deze keerzijde is er ook een minder bekende variant met op de voorzijde het omschrift -ZENOBIA AUG- en op de keerzijde -PIETAS AUGG- (geen afbeelding beschikbaar). Al deze munten zijn extreem zeldzaam. Het exemplaar met -PIETAS AUGG- is een unicum (R5).

Recentelijk is een bronzen munt ontdekt met eveneens de tekst -JUNO REGINA- op de keerzijde. De opzet lijkt op de eerder genoemde antoninianus. Dit exemplaar wordt niet beschreven in de bekende numismatische literatuur. Eveneens een unicum.

De muntplaats is onduidelijk omdat het muntatelier onleesbaar is. De stijl van de munt lijkt veel op de ateliers van Sidon/Tyrus of Akko. In tegenstelling tot de omringende gebieden gebruikten deze genoemde plaatsen het Latijn i.p.v. Grieks in de omschriften. Sidon en Tyrus waren Romeinse koloniën met veteranen uit diverse legioenen.

S ZENOBIA AUG

ongepubliceerd munttype
(R5)!

Kz. JUNO REGINA

AE-as (“assarion”)

23 mm, 14,93 g.

(foto: privécollectie)

Muntplaats: Sidon/Tyrus of Colonia Ptolemaea (= Akko?)

Vergelijkbare muntslag: Sidon, Tyrus en Akko

Deze munten lijken qua stijl, opmaak, portret, titulatuur en muntplaatje veel op de bovengenoemde assarion van Zenobia.

Julia Maesa, Colonia Ptolemaea

Julia Maesa, Colonia Sidon

2. Alexandrië

Door de verovering van Egypte kwamen de muntateliers van Alexandrië onder invloed van Palmyra. Stijl en materiaalgebruik wijken duidelijk af van de verfijnde antoniniani. Het omschrift is altijd in Grieks. Deze munten worden tetradrachmes genoemd naar Grieks voorbeeld. Deze handelsmunt was de standaardeenheid in het Grieks sprekende deel van de Middellandse Zee. Tijdens het bewind der Ptolemeën (333–31 v.C.) waren deze tetradrachmes meestal in zilver. In de tijd van Zenobia waren ze gedevalueerd tot alleen brons. De muntproductie ligt tussen 271 en 272. De muntateliers van Alexandrië vermelden het regeringsjaar (L) van de zittende vorst, dit in tegenstelling tot de antoniniani uit Antiochië.

Septimia Zenobia (272)
vz. CEITIM ZHNOBIA CEB
kz. Homonoia (Concordia)
 AE-tetradrachme, 12.62 g.
 Alexandrië, (L E = jaar 5)

Septimia Zenobia (272)
vz. CEITIMIA ZHNOBIA CEB
kz. Selene (Maangodin)
 AE-tetradrachme 7.97 g.
 Alexandrië (L E = jaar 5)
Vabalathus "V C R I M D R"

In 272 wordt te Antiochië een munt geslagen met twee beeltenissen. Op de voorzijde staat Aurelianus met titels -IMP C AURELIANUS AUG(ustus)-. De keerzijde vermeldt Vabalathus met eigen titulatuur:

-VABALATHUS V C R IM D R- (vertaald als “Vir Clarissimus Rex Imperator Dux Romanorum”) zonder de titel -CAESAR-, wat ongebruikelijk was in de Romeinse wereld. “Augustus” staat in hiërarchie boven de rang van “Caesar”. Dubieus is de vermelding van het (3^e) muntplaatssymbool onder de buste van Aurelianus. Normaliter gebeurde dit alleen op keerzijde van munten! Keizer Aurelianus staat dus feitelijk op de keerzijde en Vabalathus is dus nu de belangrijkste persoon! Hier lijkt sprake van opzet. In Rome zou dit een ernstig vergrijp zijn en bij “Majesteitsschennis” werd de doodstraf toegepast.

Aurelianus/Vabalathus
(271/272 n.C.) als “Caesar”
- IMP C AURELIANUS AUG
- VABALATHUS V C R IM D R
AR-antoninianus, 3,83 g.,
Antiochië, 3^e officina (Γ)

Munten met beeltenissen van Vabalathus

1. Antiochië

Behalve antoniniani met titulatuur -VABALATHUS V C R IM D R- zijn ook munten gevonden met dezelfde tekst op beide zijden hebben: -IMP C AURELIANUS AUG-. Hier lijkt weer sprake van opzet. De por-tretten kloppen maar met een ander omschrift bij Vabalathus! Het gaat hier om een zgn. *overgangsmunt* tussen 2 numismatische stijlen. De pro-paganda rond het woord AUG kwam op gang. De bezitter van een derge-lijke munt moest weten dat Vabalathus klaar was voor het keizerschap!

Aurelianus / Vabalathus, AE-antoninianus, 3,92 + 2,62 g., Antiochië Γ.
(Verkeerd?) portret t.o.v. titulatuur! vz. + kz. IMP AURELIANUS AUG

2. Alexandrië

Ook in Alexandrië werd geëxperimenteerd met dubbele beeltenissen op tetradrachmes. Het eerste type lijkt op de genoemde antoninianus met

correcte titulatuur. Een (latere) variant laat de twee portretten op de voorzijde zien. Vabalathus is nu de gelijke van Aurelianus. Het regeringsjaar wordt op de keerzijde gemeld. De titulatuur op de voorzijde is onduidelijk en bijna niet meer leesbaar.

Aurelianus / Vabalathus, AE-tetradrachmes:
Alexandrië, jaar 1 / jaar 5, gewicht: 9,96 g. / 6,38 g.

3. Emesa (?)

Het laatste type antoniniani laat het portret van Vabalathus zien met het opschrift: -IM C VHABALATHUS AUG (!)- Er is een duidelijke vermelding van de titel “AUG”. Deze vermelding is een regelrechte uitdaging aan het adres van de zittende keizer Aurelianus. Vabalathus is hiermee een officiële usurpator! Dit type munt was de directe aanleiding voor een oorlogsverklaring aan Palmyra! Aurelianus kwam snel in actie en elimineerde uiteindelijk de tegenkeizer.

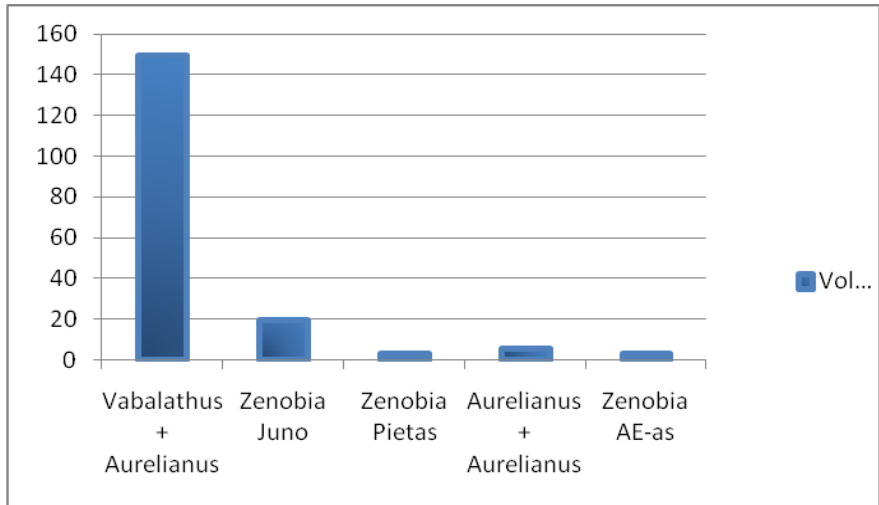
De stijl wijkt iets af t.o.v. de munt te Antiochië. Mogelijk is hier sprake van een mobiel muntatelier tijdens een veldtocht. De stad Emesa kan in aanmerking komen daar zij in het verleden muntslag met enige gelijkenis heeft gekend. Het voorjaar 272 ligt voor de hand.

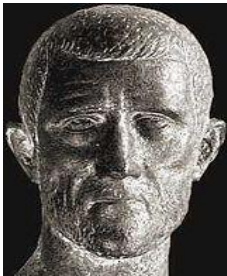
IM C VHABALATHUS AUG
(272 n.C.) als ‘Augustus’
Kz. VENUS AUG (Venus)
AE-antoninianus, 3.82 g.

IM C VHABALATHUS AUG
(272 n.C.) als ‘Augustus’
Kz. Hercules IVVENTUS AUG
Antiochië / Emesa (?), 3.43 g.

Frequentie antoniniani / AE-as

(Aantallen bekend in musea en particuliere collecties)

L. Domitius Aurelianus als triomfator

Na het beleg van Palmyra eindigt de veldtocht van Aurelianus met de gevangenneming van Zenobia en Vabalathus. Zij worden naar Rome gebracht en tentoongesteld in een triomftocht o.a. met Tetricus I en zijn zoon Tetricus II. Het is onduidelijk wat er na gebeurt met Zenobia en Vabalathus. De schaarse bronnen melden verschillende scenario's.

Aannemelijk zou zijn dat Vabalathus na afloop is terechtgesteld. Dit was gebruikelijk met overwonnen, mannelijke leiders zoals o.a. met Vercingetorix gebeurde na afloop van de triomftocht van Julius Caesar. Ook Caesarion werd vermoord in opdracht van Octavianus (Augustus) na zijn overwinning op Marcus Antonius en Cleopatra bij Actium. Tetricus I en zijn zoon daarentegen werden geroemd om hun abdicatie en kregen van Aurelianus de rang van senatoren. Aurelianus moest in het begin van zijn heerschappij diverse opstanden/usurpatoren bedwingen:

Domitianus	270/271 n.C.	Gallia?
Felicissimus	271 n.C.	Roma*
Septimius	271/272 n.C.	Dalmatia
Urbanus	271/272 n.C.	?
Firmus	273 n.C.	Alexandria

*Opmerkelijk is dat de opstand van Felicissimus, hoofd fiscus, een monetaire achtergrond had. De persoon in kwestie werd van vervalsin-gen beschuldigd vanwege het lage zilveragehalte in de reguliere munten. Nadat Aurelianus de munt wilde hervormen brak er een opstand uit waarbij er gevochten werd tussen de legionairs van Aurelianus en de muntmeesters die een verzetsgroep hadden geformeerd. Enkele sena-toren hadden zich bij deze groep aangesloten. Bronnen berichten van vele doden, mogelijk honderden. Centrum van de opstand zou de Caeceliaanse heuvel van Rome zijn geweest. In 274 besluit Aurelianus alsnog tot een munthervorming.

Aurelianus, 272 n.C.

IMP AVRELIANVS AVGVSTVS

Kz. MARS INVICTVS

Mars (oorlog) en Sol (zonnegod)

met een knielende gevangene

Siscia, AR-antoninianus, 3.45 g.

Een geschiedkundige bron meldt verder dat Zenobia haar laatste jaren heeft doorgebracht in een villa te Tivoli. Dit gegeven past beter in de Romeinse vergevingspolitiek van Aurelianus. De stad Palmyra wordt na een 2^e kortstondige opstand geheel verwoest. De status van Palmyra en Zenobias' macht was definitief voorbij.

Keizerin Ulpia Severina

Ulpia Severina, de vrouw van Aurelianus, kreeg na afloop van de triomftocht in Rome (274 n.C.), de titel "Augusta" aangeboden door Aurelianus.

Hierdoor was de titel niet meer vacant. Dit is bekend via muntslag o.a. bij een AE-as uit 274. Opvallend is het ontbreken van de letters -SC- ("Senatus Consulto") op de keerzijde. Het lijkt dat de senaat geen toestemming heeft gegeven voor deze emis-sie. Het neerslaan van Felissimus' opstand zat immers nog vers in het geheugen bij de senatoren!

Aurelianus heeft ten persoonlijke titel gehandeld en opdracht gegeven tot uitgifte van deze bijzondere munt met een herkenbare stijl en een overduidelijke boodschap; er is maar één keizerin: Severina.

Opmerkelijk is ook dat Aurelianus in het voorjaar van 274 een nieuw soort munt heeft geïntroduceerd: de aurelianus, i.p.v. de gedevalueerde

antoninianus. De nieuwe munt leek veel op zijn voorganger maar had een hoger gehalte aan zilver. De munt zou tot de munthervorming van Diocletianus in 294 in omloop blijven.

SEVERINA AUG (274 n.C.)

Kz. -JUNO REGINA-

AE-as, 7,92 g.

Rome, Officina 7 (Z)

Conclusie

De productie van munten met beeltenissen van Zenobia en Vabalathus heeft plaatsgevonden over een korte periode in de Romeinse geschiedenis. De periode van 267-272 lijkt aannemelijk dankzij de vermelding van regeringsjaren op munten uit de ateliers van Alexandrië. De vermelding van -AUGUSTA- op de voorzijde en -JUNO REGINA- op de keerzijde van antoniniani wijzen op keizerlijke aspiraties van de heersers van Palmyra. Een mogelijke coöperatie (pact) tussen het Romeinse rijk en Palmyra zou het doel zijn geweest, Zenobia als keizerin naast Aurelianus als zittende keizer, zijnde een pact tussen Oost en West.

De veldtocht van Aurelianus tegen Palmyra bevestigt dat Rome geen invloed vanuit het Oosten dulde. Palmyra werd uiteindelijk verwoest. De koningin en haar zoon werden afgevoerd na tentoongesteld te zijn in de triomftocht van Aurelianus in 274. Het Romeins gezag was hersteld en als dank liet Aurelianus een tempel bouwen ter ere van de zonnegod “Deus Sol Invictus” in Rome. De tempel werd ingewijd tijdens het festival “Dies Natalis Solis Invicti” (Verjaardag van de Onoverwinnelijke Zon) op 25 december 274 n.C. De introductie van deze godsdienst leidde tot grote veranderingen! Het feest van de winterzonnewende zou later getransformeerd worden tot een ander feest, nlk. Kerstmis.

Echter niet een oosterse koningin zou Rome “veroveren” maar een nieuwe godsdienst zou de stad een eeuw later definitief overrompelen: het Christendom. Rome werd de zetel van de nieuwe Pontifex Maximus.

Probus (276-282 n.C.)

Vz. Portret VIRTUS PROBI AVGVSTI

Kz. Tempel van Sol

SOLI INVICTO – SXXT

antoninianus, Ticinum, 3,59 gr.

Literatuurlijst

Foss, C., Roman Historical Coins, London 1990.

Emett, K., Alexandrian Coins, Wisconsin 2001.

Sear, D., G.I.C. The local Coinage of the Roman Empire, London 1997.

Sear, D., Roman Coins (Vol.III)-“The accession of Maximinus I to the death of Carinus AD 235-285”, London 2005.

Stoneman, R., Palmyra and its Empire: Zenobia’s Revolt against Rome, Ann Arbor 1992.

Watson, A., Aurelian and the Third Century, London 1999.

Mattingly, H., Roman Imperial Coinage (Vol.V.1+V.2), London 1998.

Vagi, D., Coinage and History of the Roman Empire (I + II), Ohio 1999.

Bron afbeeldingen: Coin Archives, of indien vermeld ‘privécollectie’.

Arjan SENDEN

Gerealiseerde prijzen 83 % veiling 9 oktober 2011

1	-	16	-	31	1.00	46	17.00	61	4.75
2	20.00	17	2.50	32	1.00	47	14.00	62	2.75
3	1.00	18	4.00	33	1.00	48	3.75	63	1.00
4	1.00	19	-	34	15.00	49	2.50	64	-
5	7.50	20	-	35	2.50	50	10.00	65	1.00
6	38.00	21	5.00	36	1.00	51	5.00	66	1.00
7	17.00	22	10.00	37	7.00	52	1.00	67	4.25
8	5.00	23	3.00	38	1.00	53	3.75	68	5.50
9	8.00	24	2.50	39	-	54	1.00	69	2.75
10	17.00	25	-	40	2.00	55	8.00	70	1.00
11	5.00	26	-	41	2.25	56	2.00	71	1.00
12	7.00	27	4.50	42	4.25	57	3.25	72	2.00
13	-	28	14.00	43	21.00	58	6.00	73	3.50
14	1.00	29	1.00	44	10.00	59	1.00	74	4.00
15	27.00	30	7.00	45	10.00	60	4.50	75	4.00

2

3

4

6

nr	land	munt			kw	mat	inzet	
1	Grieken	Bactrië – Apollodotus I	hemidrachme	160-130 vC	F	AE	3.50	
2	Kelten	Gallia Belgica	Leuci – potinmunt	75-50 vC	F	AE	2.50	
3	Rome	Claudius	as – Minerva met schild	41-54	F	AE	20.00	
4		Hadrianus	denarius – Tellus Stabil	117-138	F/ZF	Ag	20.00	
5		Helena	AE4 – Pax Publica		F/ZF	AE	7.50	
6	Armenië	Hetoum I	1 tank	1226-1270	ZF	AE	25.00	
7	Brabant	Leuven	denier met kz. BAST	1248-1261	F/ZF	Ag	20.00	
8		lot van 3 munten : 2 x oord, 1 x dubbel oord			div	Cu	1.00	
9	Vlaanderen	Albrecht & Isabella, dubbele penning - Brugge		1615	F	Cu	10.00	
10	Luik	Jean-Théodore de Bavière – plakiet		1751	F	Ag	7.50	
11	België	Leopold I	½ franc ‘gelauwerd’	1844	ZG/F	Ag	5.00	
12		Leopold I	5 centimes	1856	F/ZF	Cu	5.00	
13		Leopold II	10 centimes	1901 FR	ZF	CuNi	5.00	
14		Leopold III	5 francs	1936 FR	ZF	Ni	2.50	
15		Leopold III	20 francs in plexi ingegoten	1935 FR/VL	ZF	Ag	5.00	
16		Boudewijn I	20 centimes in rood hangertje	Expo ‘58	Pr	AE	1.00	
17		Boudewijn I	20 centimes in wit hangertje	Expo ‘58	Pr	AE	1.00	
18	Belg. Congo	Leopold III	2 frank	1943	ZF	AE	5.00	
19		Prins Karel	5 frank	1947	ZF	AE	5.00	
20	Curaçao	Wilhelmina	1/4 gulden	1900	ZF	Ag	3.00	
21	Duitsland	Republiek	2 mark – atelier F	1959	ZF	CuNi	5.00	
22	Finland	Republiek	25 pennia	1916	ZF	Ag	1.00	
23	Frankrijk	Louis XV	ecu – Amiens	1726	F	Ag	25.00	
24		Republiek	10 centimes	1896	F	Cu	1.00	
25	Gr-Brittann.	Victoria	½ penny	1847	ZF	Cu	1.00	
26	Italië	Napoleon	5 soldi – M	1809	F	Ag	1.00	
27	Luxemburg	Gr. Hertogdom	25 centimes	1916	Pr	Zn	1.00	
28	Monaco	Prinsbisdom	5 verschillende munten		div	div	1.00	
29	Nederland	Willem II	1 gulden	1848	F/ZF	Ag	10.00	
30		VOC	duit	1732	F	Cu	1.00	
31	Oostenrijk	Republiek	10 groschen	1872	Pr	Ag	1.00	
32	Rusland	Republiek	5 kopeke	1915	Pr	Ag	1.00	
33	USA	Republiek	5 cents	1907	ZF	CuNi	1.00	

9

18

23

30

34

36

37

38

nr	item	beschrijving	kwal	mat	inzet
34	jeton	Groot-Brittannië, Tower Willings Clock – Brighton (25mm)1887	F	Cu	1.00
35	medaille	Belgische Rode Kruis - Erkentelijkheid bloedgevers (50mm)	Pr	AE	1.00
36		lot van 7 medailles, eretekens,...	div	div	1.00
37		Kampioenschap Bridge per ploeg (50mm) 1952-1953	ZF	AE	2.50
38	ereteken	Zaïre Croix de Guerre 1970-1980	ZF	Cu	12.00
39	divers	'scan-coin' van een 2 euromunt, om automaten te testen	Pr	-	5.00
40		Rhododendron Park te Bremen, gemaakt van 2-pfennigstuk	F	AE	1.00
41	lot	Franse Kolonies lot van 9 munten	div	div	1.00
42		Groot-Brittannië lot van 10 verschillende 1-shilling	div	Cu	1.00
43		Groot-Brittannië lot van 7 verschillende 2-shillings	div	CuNi	1.00
44		Nederland lot van 36 vooroorlogse munten	div	div	10.00
45		Spanje lot van 50 munten 1940 - 2001	div	div	3.00
46	set	Oekraïne 1 + 2 + 5 kopeken 2008-2010	FDC	div	1.00
47		Groot-Brittannië Whitman mapje met 24 st. 1-shilling	div	div	5.00
48		Zambia FDC-set met 6 munten 1964	FDC	div	5.00

nr	item	beschrijving	kwal	mat	inzet
49	boek	lot van 4 EGMP jaarboeken 2007 - 2010	-	papier	3.00
50		De Fraaie Frank 1989	-	papier	5.00
51	biljetten	België 20 francs 'type 1894' 03-11-1914	F	papier	5.00
52		België 10 frank – 2 belgas 01-02-1943	F	papier	1.00
53		Congo 100 francs 04-01-2000	FDC	papier	1.00
54		Duitsland 20 mark Berlin 20-02-1918	F	papier	1.00
55		Frans West-Afrika 5 francs 10-03-1938	F/ZF	papier	1.00
56		Frankrijk Promesse de Mandat 100 Francs L'An 4	F	papier	1.50
57		Gambia 5 dalasis 2001	FDC	papier	1.00
58		Griekenland lot van 5 biljetten 1950-1987	div	papier	2.00
59		Hongarije 1000 forint 1993	ZF	papier	1.00
60		Iran 200 rials	F/ZF	papier	1.00
61		Italië 2 x 1000 lire 1969 - 1982	ZF	papier	1.00
62		Joegoslavië 1.000 dinara 1931	ZF	papier	1.00
63	biljetten	Joegoslavië lot van 10 biljetten 1943-1992	div	papier	2.00

51

53

62

nr	item	beschrijving		kwal	mat	inzet
64	biljetten	Libanon	100 livres		F/ZF	papier 1.00
65		Luxemburg	100 francs	08-03-1981	F/ZF	papier 1.00
66		Roemenië	500 lei	1941	F/ZF	papier 1.00
67		Rusland	500 roebel	1912	ZF	papier 2.00
68		Rusland	10.000 roebel	1919	ZF	papier 1.00
69		Rwanda-Burundi	10 francs	15-09-1960	F	papier 1.00
70		Suriname	25 gulden	01-01-2000	FDC	papier 1.00
71		USA	5+10+25 cents Military Payment Certificates		div	papier 1.00
72		Yemen	10 rials	1990	FDC	papier 1.00
73		Zaire	50 makuta	20-05-1978	FDC	papier 1.00
74		Zaire	10 zaires	24-06-1979	ZF	papier 1.00
75	biljetten	Zambia	100 kwacha	1991	FDC	papier 1.00

67

div = divers
Ag = zilver

F = fraai **ZF** = zeer fraai
AE = brons-koper **Fe** = ijzer

68

Pr = prachtig **FDC** = fleur de coin **UNC** = uncirculated
Ni = nikkel **Al** = aluminium **Sn** = tin

Door Gainsbourg gescheurd biljet van 500 FF is 20.000 euro waard.

Exact 20 jaar na zijn dood is Serge Gainsbourg, het 'enfant terrible' van het Franse chanson, hotter dan ooit. Dat blijkt uit de veiling van memorabilia en manuscripten die veilinghuis Sotheby's op 9 november in Parijs organiseert. Zo verwacht de veilingmeester 12.000 tot 18.000 euro voor twee velletjes papier met de kladversie van *Love on the Beat*, Gainsbourgs broeierige schandaalhit uit 1984.

Minstens evenveel verwacht het veilinghuis voor het definitieve manuscript van *Sorry Angel*, de tekst die *le beau Serge* in 1984 schreef naar aanleiding van zijn, in de schandaalpers veelbesproken, breuk met actrice en muze Jane Birkin.

Maar de échte fans zullen wellicht het meest storm lopen voor het militaire jasje dat Gainsbourg droeg in de schandaalfilm *Je t'aime moi non plus* uit 1976 (5.000 à 7.000euro) en voor een geldbriefje van 500 Franse frank, gescheurd én gehandtekend door de artiest zelf (15.000 tot 20.000 euro). De meester-provocateur schokte de Franse goegemeente toen hij op 11 maart 1984 live op televisie een bankbriefje verbrandde uit protest tegen het Franse belastingstelsel 'dat niet de armen maar de nucleaire industrie ten goede kwam'.

Het Nieuwsblad - KRS

Oplissing muntenpuzzel : 18de eeuws rekenen inbreng Willy Geets

Tijdens de clubactiviteit van 9 oktober jl. werden 23 strookjes ingebracht, 20 daarvan hadden het 18^e eeuws rekensommetje tot een goed einde gebracht : **126 G, 19 St, 9 D**. Als schiftingsvraag moest het gewicht van het ‘zilveren stuk’ onder de piramide worden geraden : **58.75 gram**.

Joost Van Der Have (Beveren) had de uitkomst goed en benaderde met 58.09 gram het dichtst de schiftingsvraag. Hij kreeg dan ook uit handen van Willy de zilveren prijsmunt en een fles wijn. Alle deelnemers worden bedankt voor hun participatie en een dikke proficiat aan Joost !

U diende de totale som van de 51 munten uit te rekenen in *Courant geld*, volgens het ‘*Placcaert*’ van 1749. De verbanden tussen de munteenheden waren : 1 gulden = 20 stuiver, 1 stuiver = 12 denier en 1 stuiver = 4 oord.

		G	St	D	=	G	St	D
2 gouden mirlitons	(2x)	10	-	9		20	-	18
1 gouden noaille		19	3	3		19	3	3
3 dubbele souverein	(3x)	17	17	-		51	51	-
8 ducaton	(8x)	3	10	-		24	80	-
17 schellingen	(17x)	-	7	-		-	119	-
20 oorden		-	5	-		-	5	-
		het totaal van				114 G	258 St	21 D
		kun je dan omzetten naar				126 G	19 St	9 D

De 18de eeuw werd in de Zuidelijke Nederlanden gekenmerkt door de Spaanse successieoorlog (1705-1714) en door de Oostenrijkse successieoorlog (1740-1748). De Spaanse successieoorlog werd beëindigd door de vrede van Utrecht in 1713, waarbij de Zuidelijke Nederlanden in handen kwamen van Oostenrijk. Eén van de gevolgen was dat de Verenigde Provinciën een militaire aanwezigheid moesten ontplooiën – tegen Frankrijk – in de barrièresteden van de Zuidelijke Nederlanden.

De Oostenrijkse successieoorlog werd gedeeltelijk uitgevoerd op het grondgebied van de Zuidelijke Nederlanden, in handen van de Habsburgse monarchie. Deze monarchie streed samen met de Verenigde Provinciën, Groot-Brittannië, Rusland en nog andere staten tegen Spanje, Frankrijk, Pruisen en anderen. De Noordelijke Nederlanden waren verplicht om, op basis van een eerder gesloten verdrag, steun te geven aan Oostenrijk en aan Groot-Brittannië in de Zuidelijke Nederlanden, tegen Frankrijk. De Fransen waren echter succesvol in hun strijd hier te lande. De jarenlange aanwezigheid van Franse troepen op ons grondgebied had een invasie van Frans geld tot gevolg. Bovendien deed de aanwezigheid van Engelse en Hollandse militaire eenheden de metallieke geldvoorraad aangroeien en introduceerde tevens een tijd van verwarring in de onderlinge muntverhoudingen.

Op 19 september 1749 publiceerde Maria Theresia te Brussel een ordonnantie waarin zij het aanmaken van nieuwe (gouden en zilveren) munten afkondigde en tevens de koers wettigde van een aantal buitenlandse speciën voor binnenlands muntverkeer. Bovendien bleven volgende Franse goudstukken wettelijk gangbaar: de mirlitons, de noailles, de croix de Malte, de vertugadins, de oude enkele en dubbele pistolen van Lodewijk XIV.

Het ontstaan van de dubbele koers (wisselgeld en courant geld) in het geldwezen van de Zuidelijke Nederlanden is een ingewikkeld verhaal. Bondig gesteld komt de koers van het wisselgeld overeen met de koers toegepast bij het betalen van wisselbrieven, huurgelden en andere betalingen van die aard. Wisselgeld is de rekenmunt van de bankwereld en van de groothandel.

Courant geld is de koers gebruikt bij het betalen van wat men aankoopt op markten, in winkels e.d.. Dit is de koers van de kleinhandel. Oorspronkelijk (anno 1690) viel de wisselkoers samen met de wettelijke koers, maar het courant geld heeft zich gehandhaafd in de decennia daarna en werd tenslotte in de Zuidelijke Nederlanden ook officieel erkend. Het courant geld had een verhoogde koers t.o.v. van het wisselgeld, rekenmunt van het giraal geld, en stond in de 18de eeuw 16,66% hoger dan de wisselkoers.

Geldwisselaars beschikten in de 18de eeuw over goed gedocumenteerde en voorgerekende tarieven, opgemaakt op basis van de wettelijk toegelaten munten. Een dergelijk tariefboekje uit 1749 werd gehanteerd in de opgave.

Achterhalen hoe groot de waarde was van 126 gulden 19 stuiver en 9 oorden, doet men door de koopkracht in te schatten van dit bedrag, door enerzijds de kosten van een aantal essentiële levens- of basisbehoeften te identificeren uit zo mogelijk één en dezelfde periode, en anderzijds door de daglonen van een aantal typische beroepen te vergelijken met het kapitaal.

Hierover uitweiden zou ons te ver leiden binnen dit kader maar noteer toch even dat in de 18de eeuw een gewone handenarbeider een dagloon had van ongeveer 12 à 14 stuiver en een meester een dagloon van ongeveer 24 stuiver.

Willy Geets

Kunstwerken langs de Hollandse Limes.

De Limes, de historische grenslijn van het Romeinse Rijk, in Z-Holland is niet overal duidelijk zichtbaar. Verschillende kunstenaars hebben hierin verandering gebracht, zodat nu meerdere kunstwerken te bewonderen zijn die de Limes verbeelden. Sommige kunstwerken hebben een blijvende plek gekregen, andere stonden er voor een kortere tijd. Deze kaart duidt de verschillende plaatsen aan waar zo'n kunstwerk is (was) te zien:

Zo zijn in **Alphen a/d Rijn** nog steeds grote Romeinse munten in het plaveisel van het Rijnplein te bewonderen. Kunstenaar Jan van Ipenburg heeft deze uitvergrote munten in brons (30 cm) ingewerkt in de pleintegels, beeldhouwer Mark de Groot voegde er de omschriften bij die verwijzen naar de betreffende keizer. De originele munten werden ooit ter plekke, door een verzamelaar, uit de Rijn opgevist.

Rupelmonde : Mercatorbiljetten uit geldautomaat

(PKM)

Johan Arnout werkt aan een stunt voor het Mercatorjaar in 2012. Het zal dan exact 500 jaar geleden zijn dat de beroemde cartograaf werd geboren in Rupelmonde. 'Daarom speel ik met het idee om het oude biljet van 1000 frank weer uit te geven. Mercator stond vroeger immers op dat biljet afgebeeld.' Arnout nam al contact op met de Nationale Bank om te zien wat haalbaar is. 'Zomaar geld drukken kan niet natuurlijk want dan zou het valsemunterij zijn. Ik wil echter ook geen kopie met daarop in het groot 'specimen'. Het enige alternatief is een artistieke impressie van het bankbiljet aangevuld met enkele andere blikvangers van Rupelmonde, zoals de getijdemolen, de graventoren of de kerk.'

Om het geld te verdelen vond Johan Arnout een oude automaat van Bancontact. 'Normaal worden alle oude machines meteen vernietigd maar dit exemplaar werd ooit uit de muur geblazen door de CCC. Nadien werd het door ingenieurs als stunt omgebouwd tot een bier-automaat. Het zal alleen technisch nog een hele uitdaging worden om 'de kast' echt te laten werken met een bankkaart.' Arnout wil de geld-automaat onthullen op 1 juli 2012 naast het standbeeld van Mercator.

Celtic coin stamps from treasure island

Chris Rudd

Jersey Post have just issued stamps featuring 6 iron age coins from a hoard found at Le Catillon, Jersey, in 1957. These 6 stamps are the second issue in Jersey Post's archaeology series.

Over 2,500 coins were found in 1957. The coins represented tribes in Armorica, Gaul and southern Britain. Their discovery provided evidence for expanding trade networks between France and England during the late iron age. The Channel Islands would have been convenient stopping places for ships along the route from Alet (St. Malo, F) to Hengistbury.

Jersey has proved to be a veritable treasure island for Celtic coins. It has been estimated that over the past 225 years maybe as many as 20,000 late iron age coins have been discovered in Jersey. This is amazing for an island of only 45 square miles.

The vast majority of the estimated 20,000 iron age coins found in Jersey were issued by the Coriosolites of Armorica 'country by the sea', which included Brittany, lower Normandy, almost all of Pays de la Loire, and the Channel Islands. I believe that most of these staters of the Coriosolites were struck during the Gallic War to finance resistance to the savage invasion of Julius Caesar. Why else would so many staters have been minted around this time? Surely not for trade.

Caesar's 6 years of violence and violation in Gaul were inexcusably cruel and, by today's standards, worthy of a war crimes tribunal. For example, when the Veneti of Armorica surrendered to Caesar in 56 BC "he had all their councillors executed and the rest of the population sold as slaves." His words, not mine.

chrisrudd@celticcoins.com

Deze maand ...

... op onze leestafel !

MünzenRevue (D)

Oktober 2011

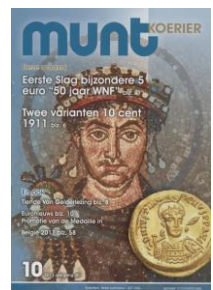
- Zwischen Preussen & Österreich, Münzvertrag Wien
- Was man als Münzsammler erleben kann : internet
- Document und Spiegel einer Epoche (VdDM)
- Zwischen Prägestock & Schafott, Wiens Münzmeister
- Rusland, seine Münzen und Medaillen (Teil 12)
- Fachliteratur, Auktionen, Termine, Neuheiten, ...

Numismatique & Change (F)

Octobre 2011

- Venue de l'âge sur les mutations de l'image Rome
- Royales : Les monnaies béarnaises de Louis XIV
- L'histoire de l'Aigle bicéphale de Russie (1e partie)
- Le monnayage franquiste 1939-1975 : les billets
- La numismatique du mariage dans la monde
- Monnaie du monde arabe : La Syrie (1e partie)

MUNTkoerier

oktober 2011

- Eerste Slag bijzondere 5 euro '50 jaar WNF'
- Romeinse keizers en hun voorgangers op munten
- Gouden Muntkoerier-penning voor B. te Boekhorst
- 43^e Internationale Numismatische Beurs te Tienen
- Promotie Van De Medaille in België 2011
- Scheppingsdrang & schoonheidszin : Wenckeback

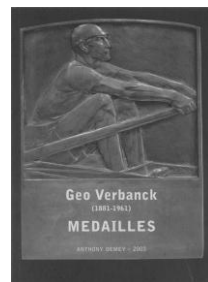

Nieuw in onze BIB !

Geo Verbanck
(1881-1961)

MEDAILLES

Anthony Demey - 2003

Tijdschriften en boeken kunnen gratis ontleend worden gedurende 1 maand ! Vraag info aan bibliothecaris Herwig Helsen. De volledige lijst is ook te raadplegen op www.numismatica-herentals.be / bibliotheek

Het drukken van een bankbiljet gaat niet altijd van een leien dakje. Onvermijdelijk komen nu en dan drukfouten voor en voldoen de biljetten niet om in circulatie te komen. Enkele decennia geleden werd nog geen gebruik gemaakt van optische controle. Toen werd dit gedaan door speciaal opgeleide controleurs. De afgekeurde biljetten werden vervangen door vooraf gedrukte vervangbiljetten. Tussen 1961-1977 zijn deze te herkennen aan de letter I in het serienummer. Het serienummer zonder letter start ook altijd met een 9.

Een biljet wordt in verschillende fases gedrukt. Doorgaans zijn er 3 druklagen per zijde. Eerst wordt de achtergrond gedrukt. Daarna wordt het gedeelte in donkere inkt gedrukt, wat meestal het prominent gedeelte is (Personages, gebouwen, denominatie,...). Als laatste worden de serienummers aangebracht, waardoor een biljet uiteindelijk een legaal betaalmiddel wordt. Wanneer deze stappen niet correct zijn gevolgd, door onvoorziene omstandigheden, dan kunnen we enkele drukfouttypes onderscheiden.

Drukfouten

1. Schuine invoer van een drukvel, waardoor de 2^e druklaag niet past op de 1^e druklaag.
2. Dubbele invoer van een drukvel, waardoor een gedeelte 2 maal wordt gedrukt
3. Omgeplooid hoek, waardoor een deel van de druk op de keerzijde verschijnt. Gewoonlijk is bij het snijden deze plooi ontdaan, waardoor het biljet wel het perfecte formaat heeft.

4. Accordeonplooï, een dubbele vouw waarbij een strook van het vel niet bedrukt werd. Na het snijden kan het biljet open geplooid worden en is die strook wit gebleven. Doorgaans komt dit aan beide zijden voor, maar het is ook bekend dat de accordeonplooï pas bij een latere druklaag is ontstaan, waardoor één zijde normaal kan gedrukt zijn, en de andere wel de typische witte lijn vertoont.
5. Uitzonderlijk kunnen losse stukjes papier op het drukvel liggen tijdens het drukken. Dit stukje papier zal maar 1 druklaag op zijn positie blijven, waardoor andere druklagen perfect zullen zijn.
6. Soms worden druklagen vergeten, maar deze zijn zo opvallend, dat ze zeer zelden onopgemerkt blijven. Zo kan de 1^e of de 2^e druklaag of het serienummer ontbreken.

Snijfouten

1. Geplooid drukvel bij het snijden
2. Schuin gesneden biljet
3. Verkeerd gesneden biljet. (Sommige biljetten worden in volledige vellen verkocht. Gelieve hierbij op te passen, want er worden regelmatig opzettelijke 'snijfouten' gemaakt van deze vellen.)

Fenomenen

1. Gedeeltelijke of complete negatieve dubbeldrukken. Deze worden niet door het drukken zelf veroorzaakt, maar door het stapelen van de drukvellen. Wanneer de inkt van het vorig vel nog niet volledig droog is, is het mogelijk dat de inkt opgenomen wordt door het volgende vel. In sommige gevallen kan dit over ganse druklagen gaan, maar doorgaans zijn het maar gedeeltes.

Het drukvel dat de inkt heeft gedoneerd aan een volgend drukvel, ver-toont een zeer zwakke druklaag. Deze zijn moeilijk te identificeren, zeker als ze wat circulatie vertonen.

2. Gedeeltelijk mankerende druklagen. (Soms worden deze als variant opgenomen in catalogi).

Ontwaarding. Bij het uit circulatie nemen van biljetten, komt het vaak voor dat deze op een onmiskenbare manier vernietigd worden. Dit gaat meestal door het biljet te perforeren.

Veilinghuis Eeckhout Aalst
met topcollectie misdrukte biljetten

Veiling 7, op 12 november 2011
www.VeilinghuisEeckhout.be

dinsdag 1 november

8 – 15 u

7^e Internationale Ruilbeurs

numismatische voorwerpen en archeologica

Het Spoor – Eilandstraat 6, 8530 Harelbeke
urbain.hautekeete@skynet.be 0473-920506

vrijdag 11 november

7.30 – 17 u

43^e Internationale Numismatische Beurs

Evenementenhal Houtenveld
Sporthalstraat 12, 3300 Tienen

numismatica.tienen@gmail.com

zaterdag 12 november

Veiling 7 – Veilinghuis Eeckhout Aalst

Keizerhallen – Beekveldstraat, 9300 Aalst

gsm. 0486-868942

www.VeilinghuisEeckhout.be

joselito_eeckhout@telenet.be

zondag 13 november

31e Bourse Numismatique

M. Guilbert

Salle du Gymnase – 7 place Sébastopole, Lille (Rijsel-F) 03-59517094

zaterdag 19 november

London Coin Fair

10 – 17 u

Holliday Inn – Bloomsburry, Coram Str.

www.simmonsgallery.co.uk

zaterdag 19 november

12.30 – 16 u

**Belgische Geschiedkundige Kring
van ereteken- & medailleverzamelaars**

zaal Ruggehof – Frans Van Dijkstraat 46, Deurne
www.users.skynet.be/medec

zat 19 nov (9.30-17u)

Numismata Frankfurt

zon 20 nov (9.30-15u)

Forum der Messe

www.numismata.de

numismata.modes@t-online.de

zondag 27 november

94e Internationale Münzenbörse Hannover

Congress-Centrum, Theodor-Heuss-Platz 1-3, Hannover (D) 10 – 16 u

di 1	7e Internationale Beurs – EGMP ZW-Vlaanderen C.C. ‘Het Spoor’ – Eilandstraat 6, 8530 Harelbeke	9 – 16 u
vr 4	NK Berthout–St-Catharina, Markt 28, St-Katelijne-Waver	19-22.30 u
za 5	EGMP Dendermonde -t’Klokske -Pijndersln 90, Denderm AEN Soignies – Centre – Rue de la Régence 23, Soignies NK Hasselt – Cult. Centr. ‘lokaal 2’, Kunstlaan 5, Hasselt Gent West MC – Centr. Reinaert, Reinaertstraat 28, Gent Eur. Verz. B.- ’t Kapiteintje, St.-Kathelijnestr. 30, Brussel	12 – 17 u 14.30–16 u 13 – 17 u 13.30–17 u 8 – 11 u
zo 6	EGMP Leuven–Palais de Buc’s– JP Minckelerstr, Leuven EGMP ZW-Vlaand -Kartouchke, Ingelmunsterstr, Izegem AEN Couvin – Lycée Royal – rue Gouttier 11, Couvin AEN Saint-Georges – Rue Reine Astrid 69, St-Georges ANA – rue des mésanges à Mohon, Charleville-Mézières Edelweissje – St-Katarina – N. Cleynaertsiaan 1, Hasselt Coll. Sonégiens - École, rue G. Henry 27B, 7060 Soignies	9 – 12.30 u 8.30 – 12 u 9 – 12 u 8 – 12 u 9 – 12 u 8.30 – 12 u 8.30 – 12 u
di 8	AEN Brussel – H. Geest – Dr. Lemoinestr. 13, Anderlecht NK. Zeeland - Dauwendaele – Vrijlandstr 59, Middelburg	vanaf 18 u 18.30–21 u
wo 9	NK Brabant - BarLeDuc, Korenbrugstr, ‘s-Hertogenbosch	20–21.30 u
vr 11	42e Internationale Muntenbeurs – EGMP Tienen Houtenveld – Sporthalstraat 12, Tienen	7.30 – 17 u
za 12	AEN Nijvel – C. St-Gertrude, Fraubourg de Mons, Nijvel AEN Verviers–École St-fiacre, Rue du Husquet 26, Dison Gent West MC – Centr. Reinaert, Reinaertstraat 28, Gent Eur. Verz. B.- ’t Kapiteintje, St.-Kathelijnestr. 30, Brussel Veiling 7 – Veilinghuis Eeckhout Keizerhallen – Beekveldstraat, 9300 Aalst	van 14.30u 8 – 12 u 13.30-17 u 8 – 11 u
zo 13	EGMP Herentals- StAntonius- Kapucijnenstr, Herentals AEN Vielsalm– Hôtel des Myrtilles, rue du Vieux Marché N.K. St-Truiden – Sportcomplex, Jodenstraat, St-Truiden Wase Ruilclub – Den Hof – H. Heymanplein, St-Niklaas	8.30 – 12 u 9 – 12 u 8.30 – 12 u 9 – 12 u
ma 14	EGMP Brugge – lok. CM, Moerkerksestwg. 118, St-Kruis	vanaf 19 u

di 15	NK. Limburg – 't Pruske – Hoogbrugstraat 9, Maastricht	vanaf 20 u
za 19	MEDEC – Ruggehof – Frans Van Dijkstraat 46, Deurne Gent West MC – Centr. Reinaert, Reinaertstraat 28, Gent Eur. Verz. B.- 't Kapiteintje, St.-Kathelijnestr. 30, Brussel	12.30–16 u 13.30–17 u 8 – 11 u
zo 20	EGMP Gent - Sp Gouverneurswoning, Buitenhof 35 Gent EGMP ZW-Vlaand - Willem Tell - Brugsestr. 20, Kortrijk AEN Luik – Collège St-Servais – rue St-Gilles 104, Luik Numismatica Wethra - CC. De Poort, Markt 27, Wetteren	9 – 12 u 13 – 16 u 8.30 – 12 u 9 – 13 u
za 26	EGMP Antwerpen – Ruggehof – Fr v Dijkstr 46, Deurne Gent West MC – Centr. Reinaert, Reinaertstraat 28, Gent Eur. Verz. B.- 't Kapiteintje, St.-Kathelijnestr. 30, Brussel Achter Olmen – T.I. St-Jansberg – Weerterstwg., Maaseik	12.30–16 u 13.30–17 u 8 – 11 u 13 – 16 u
zo 27	EGMP Aalst – S.C. Immerzeel – R. Novarumlaan 4, Aalst EGMP Tienen – 't Hoekske - Oude Leuvensestr 93, Tienen AEN La Louvière – M. du Peuple de Houdeng-Aimeries Wase Ruilclub – Den Hof – H. Heymanplein, St-Niklaas	vanaf 9 u 9 – 12 u 8.30-11.30 9 – 12 u

VERSMARKT & WIJNEN

Lierseweg 20, 2200 Herentals

www.vaneccelpoel.com

info@vaneccelpoel.com

014 212693

Pinot Grigio, Collio Orientale di Friuli, Ermacora 2010 € 12.75

Deze wijngaard grenst aan Slovenië en wordt beschouwd als één van de beste regio's voor witte wijnen in Italië. Deze Pinot Grigio is een charmante wijn die zich etaleert als een dure luxe-wijn: lichte goudgele kleur, aroma's van rijpe peer en bloemen en een vette maar zeer evenwichtige dronk, een uitstekende begeleider van gesausde visgerechtten en gevogelte.

Château Guadet Plaisance, Montagne Saint-Emilion 2009 € 11.75

Deze wijn is een assemblage van maar liefst 50% Cabernet Franc en Merlot. Met een violetkleur, paars fruit in de neus en impressies van balsamico en bloemen. Een levendige rijpe smaak met aciditeit en op balans gevinifieerd, een knappe wijn voor z'n geld en een rivaal voor de veel duurdere wijnen.

Brumunt partner voor uw collectie !!

Alle euromunten, Belgische munten, wereldmunten, ...
Benodigheden voor elke verzamelaar en de nieuwste catalogi.

wij kopen al uw goud, zilver, munten en bankbiljetten

Brumunt – Gistelsteenweg 372, B-8200 Brugge 2
gsm +32 0478-362795 e-mail info@brumunt.be

MAUQUOY GROUP

Industrieweg 12 • 2280 Grobbendonk • Belgium

www.mauquoy.com

Medailles

Penningen

Naamplaten

Stempels

Veilinghuis
Eeckhout
Aalst

voor al uw numismatische vragen :

VEILINGHUIS EECKHOUT

Kerkhoflaan 42 – 9300 Aalst

Tel 0486-868942 - Fax 053-300117

joselito_eeckhout@telenet.be

www.veilinghuiseeckhout.be

Fleur De Coin

MUNTEN & MEDAILLES

aankoop & verkoop te Gent

Lea Vandenbruwaene

Burgstraat 139, 9000 Gent 09-2333138 info@fleurdecoin.be

open : ma, di, do, vrij, zat 14-18 u

www.fleurdecoin.be

voormiddag op afspraak – woe, zon & feestdagen gesloten